

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Цивільне право»
(загальна частина)**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	08 Право
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	081 Право
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Права та лінгвістики

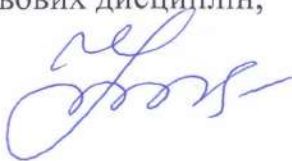
Робоча програма з навчальної дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» для здобувачів вищої освіти факультету права та лінгвістики за спеціальністю 081 «Право», бакалаврський рівень вищої освіти / Укладач А.О. Пахомова, І.І. Єфремова – Біла Церква: БНАУ, 2019.

Розробник: А.О. Пахомова, к.ю.н., доцент

І.І. Єфремова, к.ю.н., доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін.
(Протокол № 1 від 28.08.2019 р.)

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін,
доцент

І.І. Єфремова

Схвалено методичною радою факультету права та лінгвістики
(Протокол № 1 від 29.08.2019 р.)

Голова методичної ради, доцент

В.Д. Борщовецька

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Цивільне право»	7
5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
5.1. Лекції	9
5.2. Практичні заняття	11
5.3. Самостійна робота	12
5.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	13
6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	14
7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	14
8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	14
9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	15
10. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	17
11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2019 – 2020 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» для денної форми навчання виділено всього 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 64 години (лекції – 32, практичні заняття – 32), самостійна робота студентів – 86 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань 08 «Право»	<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність: 081 «Право»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – практичне		1-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 150		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		2	3,4
		<i>Лекції</i>	
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	32 год	18 год
		<i>Практичні</i>	
		32 год.	12 год
		<i>Самостійна робота</i>	
		86 год	120 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» є набуття студентом знань, умінь і навичок щодо забезпечення розвитку професійної компетентності майбутніх правників сфері реалізації цивільних прав в Україні.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правове регулювання майнових і особистих немайнових прав України.

Міждисциплінарні зв'язки: для всебічного засвоєння спецкурсу «Цивільне право (загальна частина)» необхідні знання таких дисциплін, як Теорія держави і права, Конституційне право.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю «Право» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
РН 2	РН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
РН 3	РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
РН 4	РН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
РН 5	РН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
РН 7	РН 7. Скласти та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
РН 8	РН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
РН 9	РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
РН 13	РН 13 Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
РН 17	РН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
РН 18	РН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
РН 19	РН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
РН 20	РН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА. **Змістовний модуль 1. Цивільне право – основна галузь права**

Тема 1.1. Поняття цивільного права.

Поняття цивільного права. Предмет цивільного права. Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом.

Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Функції і принципи цивільного права. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.

Тема 1.2. Цивільне законодавство.

Поняття і структура цивільного законодавства. Система цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Аналогія права і аналогія закону в цивільному законодавстві. Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі й за колом осіб. Постанови Пленуму Верховного Суду України. Роз'яснення Президії Вищого Господарського Суду України. Значення судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.

Змістовний модуль 2 ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Тема 2.1. Поняття і особливості цивільних правовідносин.

Особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин: загальна характеристика. Класифікація цивільних правовідносин: абсолютні, відносні, загально-регулятивні, договірні, позадоговірні, майнові, речові, особисті немайнові.

Тема 2.2. Підстави виникнення цивільних правовідносин.

Підставою виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин є юридичні факти. За змістом вони поділяються на події та дії. Події - юридичні факти, що не залежать від волі та свідомості осіб (стихійні лиха, смерть особи, досягнення певного віку).

Тема 2.3. Здійснення і захист цивільних прав.

Умови здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Захист цивільних прав. Реалізація права на захист. Визнання права. Визнання правочину недійсним. Відновлення становища, яке існувало до порушення права. Примусове виконання обов'язку особи в натурі. Самозахист цивільних прав. Захист прав нотаріусами. Відшкодування моральної шкоди. Відшкодування збитків.

Тема 2.4. Відповідальність у цивільному праві.

Поняття цивільно-правової відповідальності. Міри відповідальності. Конфіскаційні санкції. Компенсаційні санкції. Форми і види цивільно-правової відповідальності. Договірна і позадоговірна (деліктна) відповідальність. Часткова, солідарна і субсидіарна відповідальність. Повна, обмежена, підвищена відповідальність.

Склад правопорушення. Умови цивільно-правової відповідальності: протиправна поведінка, шкода, моральна (немайнова) шкода, причинний зв'язок, вина особи. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила, випадок (казус), вина потерпілого (кредитора).

Тема 2.5. Об'єкти цивільних прав.

Поняття об'єктів цивільних прав. Класифікація об'єктів цивільних прав.

Речі як об'єкти цивільних прав. Майно. Засоби виробництва та предмети споживання. Нерухомі та рухомі речі. Речі подільні та неподільні. Речі визначені індивідуальними або

родовими ознаками. Речі споживчі та неспоживчі. Головна річ і приналежність. Складні речі та складові частини речі.

Продукція, плоди та доходи. Майновий комплекс.

Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

Тема 2.6. Цінні папери як об'єкти цивільних прав

Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав.

Тема 2.7. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.

Правоздатність фізичної особи. Дієздатність фізичної особи. Часткова цивільна дієздатність. Неповна цивільна дієздатність. Повна цивільна дієздатність. Обмежена цивільна дієздатність фізичної особи. Недієздатність фізичної особи.

Місце проживання фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.

Опіка: поняття, зміст, повноваження. Піклування: поняття, зміст, повноваження.

Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.

Тема 2.8. Особисті немайнові права фізичної особи, що забезпечують природне існування фізичної особи

Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на здоров'я. Право на безпечне довкілля. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання.

Тема 2.9. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Право на ім'я. Право на честь, гідність та ділову репутацію. Право на індивідуальність. Право на зображення та голос. Право на особисте життя. Право на особисті папери та таємницю кореспонденції. Право на інформацію. Право на свободу творчості та вибір роду занять. Право на місце проживання та недоторканність житла. Право на пересування. Право на свободу об'єднання та мирні зібрання.

Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття людини.

Тема 2.10. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав.

Поняття юридичної особи та її основні ознаки. Види юридичних осіб. Правоздатність юридичної особи. Дієздатність юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Філії та представництва юридичних осіб.

Порядок припинення юридичної особи. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи. Ліквідація юридичної особи.

Поняття підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Повне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Командитне товариство.

Тема 2.11. Держава і територіальні громади як суб'єкти цивільних прав.

Поняття та ознаки держави як суб'єкта цивільних правовідносин. Поняття та ознаки територіальної громади як суб'єкта цивільно-правових відносин. Поняття та ознаки Автономної Республіки Крим як суб'єкта цивільно-правових відносин.

Участь держави і територіальних громад у цивільних правовідносинах та її правові форми.

Тема 3.1. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.

Поняття правочину. Види правочинів. Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність суб'єкта правочину на його вчинення. Вільне волевиявлення учасників правочину та його відповідність внутрішній волі. Відповідність форми вчинення правочину вимогам закону. Захист інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Державна реєстрація правочину.

Поняття недійсності правочину. Наслідки недійсності правочину.

Поняття представництва. Види представництва. Поняття, зміст та види довіреності. Форма довіреності. Строк довіреності. Передоручення довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Наслідки припинення довіреності.

Тема 3.2. Строки і терміни. Позовна давність у цивільному праві.

Поняття і значення строків (термінів) у цивільному праві. Види цивільно-правових строків і термінів.

Тема 3.3. Позовна давність.

Види позовної давності. Перебіг позовної давності. Припинення позовної давності. Зупинення позовної давності. Поновлення строків позовної давності.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	Ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<u>Змістовний модуль 1. Цивільне право – основна галузь права</u>												
Тема 1.	9	2	2			5		1				
Тема 2.	9	2	2			5		1				
Разом модуль 1	18	4	4			10		2				
<u>Змістовний модуль 2 ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ</u>												
Тема 3.	9	2	2			5		1				6
Тема 4.	9	2	2			5		1				6
Тема 5.	9	2	2			5		2	6			40
Тема 6	9	2	2			5		1				
Тема 7	9	2	2			5		1				
Тема 8	9	2	2			5		1				
Тема 9	9	2	2			5		1				
Тема 10	9	2	2			5		1				8
Тема 11.	10	2	2			6		1				6
Тема 12.	10	2	2			6		1				8
Тема 13.	10	2	2			6		2				8
Разом модуль 2	102	22	22			58		13				56
<u>Змістовний модуль 3 ПРАВОЧИНИ. СТРОКИ, ТЕРМІНИ.</u>												
Тема 14.	10	2	2			6	8	1				6
Тема 15.	10	2	2			6	6	1	2			4
Тема 16.	10	2	2			6	6	1				6
Разом модуль 3	30	6	6			18	42	3	6			32
Усього годин	150	32	32			86	90	18	12			120

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<u>Тема 1.1. Цивільне право – основна галузь права.</u> Поняття цивільного права. Предмет цивільного права. Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Функції і принципи цивільного права. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.	2
<u>Тема 2.1. Поняття і особливості цивільних правовідносин.</u> Особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин: загальна характеристика. Класифікація цивільних правовідносин: абсолютні, відносні, загально-регулятивні, договірні, позадоговірні, майнові, речові, особисті немайнові.	4
<u>Тема 2.2. Здійснення і захист цивільних прав.</u> Умови здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Захист цивільних прав. Реалізація права на захист. Визнання права. Визнання правочину недійсним. Відновлення становища, яке існувало до порушення права. Примусове виконання обов'язку особи в натурі. Самозахист цивільних прав. Захист прав нотаріусами. Відшкодування моральної шкоди. Відшкодування збитків.	2
<u>Тема 2.3. Відповідальність у цивільному праві.</u> Поняття цивільно-правової відповідальності. Міри відповідальності. Конфіскаційні санкції. Компенсаційні санкції. Форми і види цивільно-правової відповідальності. Договірна і позадоговірна (деліктна) відповідальність. Часткова, солідарна і субсидіарна відповідальність. Повна, обмежена, підвищена відповідальність. Склад правопорушення. Умови цивільно-правової відповідальності: протиправна поведінка, шкода, моральна (немайнова) шкода, причинний зв'язок, вина особи. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила, випадок (казус), вина потерпілого (кредитора).	2
<u>Тема 2.4. Об'єкти цивільних прав.</u> Поняття об'єктів цивільних прав. Класифікація об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Майно. Засоби виробництва та предмети споживання. Нерухомі та рухомі речі. Речі подільні та неподільні. Речі визначені індивідуальними або родовими ознаками. Речі споживчі та неспоживчі. Головна річ і приналежність. Складні речі та складові частини речі. Продукція, плоди та доходи. Майновий комплекс. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.	4
<u>Тема 2.5. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.</u> Правоздатність фізичної особи. Дієздатність фізичної особи. Часткова цивільна дієздатність. Неповна цивільна дієздатність. Повна цивільна дієздатність. Обмежена цивільна дієздатність фізичної особи. Недієздатність фізичної особи. Місце проживання фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Опіка: поняття, зміст, повноваження. Піклування: поняття, зміст, повноваження. Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.	2

<u>Тема 2.6. Особисті немайнові права фізичної особи.</u> Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на здоров'я. Право на безпечне довкілля. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на честь, гідність та ділову репутацію. Право на індивідуальність. Право на зображення та голос. Право на особисте життя. Право на особисті папери та таємницю кореспонденції. Право на інформацію. Право на свободу творчості та вибір роду занять. Право на місце проживання та недоторканність житла. Право на пересування. Право на свободу об'єднання та мирні зібрання. Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.	4
<u>Тема 2.7. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав.</u> Поняття юридичної особи та її основні ознаки. Види юридичних осіб. Правоздатність юридичної особи. Дієздатність юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Філії та представництва юридичних осіб. Порядок припинення юридичної особи. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи. Ліквідація юридичної особи. Поняття підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Повне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Командитне товариство.	2
<u>Тема 3.1. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.</u> Поняття правочину. Види правочинів. Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність суб'єкта правочину на його вчинення. Вільне волевиявлення учасників правочину та його відповідність внутрішній волі. Відповідність форми вчинення правочину вимогам закону. Захист інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Державна реєстрація правочину. Поняття недійсності правочину. Наслідки недійсності правочину. Поняття представництва. Види представництва. Поняття, зміст та види довіреності. Форма довіреності. Строк довіреності. Передоручення довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Наслідки припинення довіреності.	2
<u>Тема 3.2. Строки і терміни. Позовна давність у цивільному праві.</u> Поняття і значення строків (термінів) у цивільному праві. Види цивільно-правових строків і термінів. Позовна давність. Види позовної давності. Перебіг позовної давності. Припинення позовної давності. Зупинення позовної давності. Поновлення строків позовної давності.	4
Всього	32

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Тема 1.1. Цивільне право – основна галузь права. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Функції і принципи цивільного права. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.	2
2	Тема 2. Поняття і особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин: загальна характеристика. Класифікація цивільних правовідносин: абсолютні, відносні, загально-регулятивні, договірні, позадоговірні, майнові, речові, особисті немайнові.	2
3	Тема 3. Здійснення і захист цивільних прав. Умови здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Захист цивільних прав.	2
4	Тема 4. Відповідальність у цивільному праві. Поняття і види цивільно-правової відповідальності. Склад правопорушення. Умови цивільно-правової відповідальності: протиправна поведінка, шкода, моральна (немайнова) шкода, причинний зв'язок, вина особи. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила, випадок (казус), вина потерпілого (кредитора).	2
5	Тема 5. Об'єкти цивільних прав. Поняття об'єктів цивільних прав. Класифікація об'єктів цивільних прав.	2
6	Тема 6. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. Правосуб'єктність фізичної особи. Місце проживання фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Опіка: поняття, зміст, повноваження. Піклування: поняття, зміст, повноваження. Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.	4
7	Тема 7. Особисті немайнові права фізичної особи. Поняття і види особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.	4
8	Тема 8. Юридичні особи як суб'єкти цивільних прав. Поняття, ознаки і види юридичних осіб. Правосуб'єктність юридичної особи. Філії та представництва юридичних осіб. Порядок та способи припинення юридичної особи. Поняття підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств.	4
9	Тема 9. Правочини як підстава виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Поняття, види та умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність суб'єкта правочину на його вчинення. Вільне волевиявлення учасників правочину та його відповідність внутрішній волі. Поняття недійсності правочину. Наслідки недійсності правочину. Поняття представництва. Види представництва.	4
10	Тема 10. Строки і терміни. Позовна давність у цивільному праві.	2

	Поняття і значення строків (термінів) у цивільному праві. Види цивільно-правових строків і термінів. Позовна давність. Поновлення строків позовної давності.	
Всього		32

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права. Співвідношення цивільного права і цивільного законодавства.	4
2	Реалізація права на захист. Визнання права. Визнання правочину недійсним. Відновлення становища, яке існувало до порушення права. Примусове виконання обов'язку особи в натурі. Самозахист цивільних прав. Захист прав нотаріусами. Відшкодування моральної шкоди. Відшкодування збитків.	8
3	Міри відповідальності. Конфіскаційні санкції. Компенсаційні санкції. Форми і види цивільно-правової відповідальності. Договірна і позадоговірна (деліктна) відповідальність. Часткова, солідарна і субсидіарна відповідальність. Повна, обмежена, підвищена відповідальність. Умови цивільно-правової відповідальності: протиправна поведінка, шкода, моральна (немайнова) шкода, причинний зв'язок, вина особи. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила, випадок (казус), вина потерпілого (кредитора).	8
4	Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.	6
5	Місце проживання фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Опіка: поняття, зміст, повноваження. Піклування: поняття, зміст, повноваження. Фізична особа як суб'єкт підприємницької діяльності.	6
6	Право на свободу та особисту недоторканність. Право на сім'ю, опіку, піклування та патронатне виховання. Особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на честь, гідність та ділову репутацію. Право на індивідуальність. Право на зображення та голос. Право на особисте життя. Захист особистих немайнових прав: поновлення порушеного права; спростування неправдивої інформації та суміжні способи захисту; заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права.	10
7	Повне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Командитне товариство.	10
8	Здатність суб'єкта правочину на його вчинення. Вільне волевиявлення учасників правочину та його відповідність внутрішній волі. Відповідність форми вчинення правочину вимогам закону. Захист інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Державна реєстрація правочину. Поняття представництва. Види представництва. Поняття, зміст та види довіреності. Форма довіреності. Строк довіреності. Передоручення довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Наслідки	6

	припинення довіреності.	
Всього годин		86

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання

Задання 1.

Визначити відмінності:

1. Між суб'єктивним цивільним правом і правоздатністю.
2. Між неповною дієздатністю і обмеженою дієздатністю.
3. Між визнанням фізичної особи безвісно відсутньою та оголошенням фізичної особи померлою.

Задання 2.

Дайте відповідь на питання:

1. у якому порядку товариство повинно здійснювати розповсюдження своїх акцій?
2. з якого часу акціонерне товариство вважається створеним?
3. яку відповідальність несуть засновники акціонерного товариства перед особами, що підписалися на акції, та перед іншими особами по зобов'язанням, які виникли до реєстрації товариства?

Завдання 3.

Визначити відмінності:

1. Між філією та представництвом.
2. Між акціонерним товариством та товариством з обмеженою відповідальністю.
3. Між повним товариством та товариством з додатковою відповідальністю.
4. Між виробничим кооперативом та господарським товариством.

Завдання 4.

Проаналізуйте визначення нікчемного і оспорюваного правочину. Виберіть з параграфа 2 гл.16 ЦК і выпишіть статті, в яких передбачені, відповідно, нікчемні та оспорювані правочини.

Завдання 5.

Відшукайте у тексті Цивільного кодексу і выпишіть статті, які передбачають як наслідок недодержання письмової форми правочинів їх недійсність.

Завдання 6.

Визначити відмінності між строком та терміном.

Завдання 7.

Сім'я К. вирішила збудувати на місці старого батьківського будинку новий. Розбираючи стару будівлю сусід П., який допомагав сім'ї К. у будівельних роботах, знайшов під підлогою старий глечик. У ньому були заховані старовинні монети; 10 з них були золоті. За попередньою експертною оцінкою вартість знайденого становила 27 500 грн.

Проаналізуйте ситуацію. Чи зміниться вирішення якщо гр. П. допомагав сім'ї К. за оплату?

Завдання 8.

У автомобільній катастрофі помер Архипов. Його мати, яка проживала у іншому місті, приїжджала на похорони сина і заплатила його борг, пов'язаний із купівлею автомобіля. Потім вона повернулась до себе додому.

Через півтори року після смерті сина мати звернулась до жінки Архипова з пропозицією про розподіл спадщини. У листі до дружини сина мати повідомила, що окрім неї у розподілі спадщини повинна враховуватися 10-тирічна Олена, яку Архипов за життя визнавав своєю дочкою і щомісяця висилав гроші на її утримання.

Дружина Архипова послалась на те, що мати Архипова пропустила термін на прийняття спадщини і тому не може отримати нічого із його майна. Що ж стосується Олени, то хоча її мати і подала вчасно заяву про визнання Олени спадкоємницею померлого, вона народилась поза шлюбом, і Архипов не записаний у свідоцтві про народження Олени її батьком.

Мати Архипова звернулась за юридичною консультацією з питанням, чи можуть вона та Олена, яку вона вважає своєю онукою, розраховувати на отримання спадщини, і які дії для цього їй слід прийняти.

Завдання 9.

Визначте функції виконавця заповіту? Хто і в якому порядку повинен вживати заходів по охороні спадщини?

Завдання 10.

Визначте істотні умови спадкового договору. Складіть проект спадкового договору між подружжям і племінником.

Завдання 11.

Визначте порядок оформлення права на спадщину.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних, практичних та творчих завдань – індивідуальних та в групах; конференцій; ділових та рольових ігор.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Цивільне право» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні, творчі роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за десятирівневою шкалою – «1-4», «5», «6», «7», «8», «9», «10».

Критерії оцінювання підсумкових результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, не зараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «не зараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (не зараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (не зараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
2. Нормативно-правова база;
3. Зразки документів

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; з наступними змінами і доповненнями.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41. – Ст. 356; з наступними змінами і доповненнями.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144; з наступними змінами і доповненнями.
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
6. Про дію міжнародних договорів на території України: Закон України від 10.12.91 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.

Допоміжна література:

1. Цивільне право: підручник: у 2т. /В.І. Борисова (кер.авт.кол.) Л.М. Баранова, Т.І. Богова та ін..: за ред.. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Л. Яроцького. – Х.:Право, – 2011. – Т.2. – 656с.
2. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2018. – 736 с.
3. Цивільне право. Конспект лекцій для студентів спеціальності 081 – «Право» денної та заочної форм навчання, Терещук Галина Андріївна. – Луцьк: ЛНТУ, 2017. – 267 с.
4. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / Мін-во освіти і науки України, Нац. авіаційний ун-т; за заг. ред. д.ю.н., проф. Р. Б. Шишки. – К.: Ліра, 2015. – 1024 с.
5. Актуальні питання прикладної цивілістики у сфері складання процесуальних документів. Науково-практичний посібник; [за заг. ред. д.ю.н., професора М.М. Ясинка]. – К.: Алерта, 2015. – 814 с.

6. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. – Вид. 4-те, перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2013. – 464 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 784 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. - 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – Т.1. – 832 с.
9. П.С. Матвєєв, В.І. Бірюков Цивільне право (в схемах): Навч. посіб. – К.: Алерта, 2013. – 256 с.
10. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. – 3-тє вид., допов. – К.: «ВД» Дакор», 2013. – 672 с.
11. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: Підручник. – Вид. 3, перероб. і доп. – К.: Істина, 2013. – 808 с.
12. Цивільне право України (Загальна частина): Навчальний посібник / кол. авт. – К.: «Хай-Тек Прес», 2013. – 432 с. (видання з грифом МОНМС)
13. Цивільне право України: Загальна частина / За ред. професорів І.А. Бірюкова і О.Ю. Заїки. – К.: Алерта, 2014. – 510 с.
14. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. СпасибоФатєєвої, В.Л. Яроцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. - Х.: Право, 2014. – Т.1. – 656 с.
15. Цивільне право: посібник для підготовки до іспиту / Є.О. Харитонов, Н.Ю. Голубєва. – Видання третє, перероблене та доповнене. – Ч І. – Х.: Одиссей, 2013. – 248 с.